

ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС ДЕНУМЕРАТИВІВ

Ткаченко М. О., студ. гр. ПРМ-21,

Шуменко О. А., канд. філол. наук, ст. викл.

Мова – це "живий організм", який постійно видозмінюється, розвивається. Кожна "жива" мова підвладна дії "вічного двигуна", яким виступає словотвір. Механізм словотвору діє без перепочинку, виготовляючи потрібні слова. Слова переосмислюються, набувають нових значень, змінюють свої поверхневу та глибинну структури, поповнюють собою корпус інновацій. Числівники не виключення, адже вони займають одне із важливих місць в словниковому складі мови.

Числівники відносяться до одиниць високої абстракції, номінації числа. Числівники, як носії семи числа, займають центральне місце у мовному полі кількості. У своїх витоках вони інтегрували з позначенням предметів, семантизували предметність та квантитативність. Числівники позбавилися предметності, але зберегли нумеральність у сфері квантитативного термінологічного буття.

Лексема *one* посідає специфічне місце у мовній системі. За тлумачним словником лексема *one* експлікується алонімами англ.: – *only, individual, unique, united, specified, certain, indefinite, identical, equal*. Вихідною лексеми *one* була сема окремоті одного предмету від іншого, яка необхідна для лічби предметів та виміру денотатів [1, 198].

Лексема *one* в своїй семантичній еволюції позначена синкретизмом, реалізацією сем кількості + предметності/квалітативності.

Значний інтерес викликає структурно-семантичне буття денумерального слова *only*. *Only* – це вторинне, секундарне відчислівникове конструювання від *one*- + *-like*. Це слово утворене від числівника *one* шляхом словоскладання та стягнення. Слово походить від староанглійського варіанту *aplic*, від *an ONE+ -lic – LY*. У слов'янських мовах лексема *один* є також стягнутою формою на позначення "тільки один". Сема "один" відлунується в ад'єктивах із семантикою "єдиний, виключний", напр.: англ. – *an only child, the only answer, my one and only way*.

Лексема *only* (adj) є дериватом числівника *one*, утвореного шляхом основоскладання, в якому друга основа перетворилася у суфікс *-ly* по аналогії з словами англ. *friendlike* – *friendly* (N-Adj.). Числівникова основа є вихідною для денумеративів. Пор.: англ. *-four* –

fourth, one – only. Похідні одиниці зазнають десемантизації. Вихідна нумеральна основа у секондарних утворюваннях змінюється формально та модифікувала семантичне буття. Так, fourth вказує на порядок розташування, розміщення, а only – на виключність. У художньому дискурсі only може виступати такими частинами мови як прикметник, прислівник та частка.

Як прикметник only утворюється шляхом афіксації. Пор.: англ. – He was the only one who ever received a letter, and as Bella was about to take it downstairs she fingered it and looked at Reenee [2, 121]. But now he was facing a journey, and he said to Willie, the only man of the little group handy with his needle... [2,143]. This is the only love letter you are likely to receive [2, 154]. No wonder his dear friend warned him that this was the only letter of this kind he would ever be likely to get [2, 167]. The only place he would have left any money is in that- she pointed to the roll-top desk- and it hasn't any secret drawers [2, 175]. And then his wife must have said the only place he could sleep was on the couch in the front room as there was nowhere else, and she must have left him [2, 178]. The only people who might lay any claim to this would be the tax man or the Customs [2, 189].

Лексемі only притаманна у сучасній англійській мові поліфункціональність, яка актуалізується у конверсивних транспозиціях: Adj. → Adv. → Particle. Частиномовна представленість лексеми only контекстуально детермінована. Only (Adv.) є секондарним утворенням по відношенню до only (Adj.). Only (Adv.) уточнює, інтенсифікує ознаку предметів, дій або ознаку ознак. Семантична девіація лексеми only є очевидною із сполучувальності з корелюючими словами її омонімічність знімається віднесеністю до ад'єктивних або адвербіальних одиниць.

Як прислівник так і частка only утворюється шляхом конверсії, напр.: англ. – Only you celebrate Mass on Holy Days [3, 45]. Only fifteen minutes ago he had cheeked the colonel out [3, 53]. But I've only been in your front room, or parlour as you call it [3, 57]. I only had a moment's notice. Like John [3, 105], Bella had only read a short way... [3, 112]. But I can only say that this piece of paper has tied "Jason" in with an organization that nobody suspected he had any dealing with [3, 137].

Денумеративи англійської мови в своїй еволюції проходять шлях від повнозначних до службових слів. Спостерігається притаманний денумеральній парадигмі шлях інволюції – переходу до службових слів. Прикладом службового слова кількісної наповненості

є слово англ. *between*, яке етимологічно походить від фрази, а на часі виступає прийменником. Останній генерує від лексики *two* та підвладний також семантичній девіації (спустошеності вихідної семи), напр.: англ. - *Between the beetle and the block. Between the moon and milkman. Between me and you and the door.* У наведених прикладах реалізується сема *two*, вказуючи на відношення між референтами. Подібна тенденція до спустошеності прослідковується також у нім. *zwischen*.

1. Швачко С. О. Словотворчі тенденції квантитативних одиниць: лінгвокогнітивні аспекти. / С. О. Швачко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012. – № 23(248). – С. 197 – 201.
2. Collins Suzanne "The Hunger Games". – United States: Scholastic, 2008. – 384 p.
3. Sparks Nicholas. The Lucky One. – New York: Hachette Book Group, 2012. – 384 p.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.1. — С. 52-54.